

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/ 2462
Toplantı Tarihi/Sayısı : 19.3.2024/44
Karar Numarası : 2024/328
Başvuran : M. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Akhisar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın koğuş değiştirme kararının uygulanması sırasında eşyalarının kaybolması ve tutulduğu koğuştaki kalabalıklaşma hakkındaki şikayetlerine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 13/10/2023 tarihinde kaldığı A-8 koğuşunun boşaltılarak bazı eşyalarına fazla ve/veya yasak olması gerekçesiyle depoya kaldırılmak üzere el konulduğunu ancak eşya deposuna kaldırılması gerekirken kalemlerinin çöpe atıldığını,

b. Daha sonra yerleştirildiği A-14 koğuşunun 10 kişilik kapasiteye sahip olmasına rağmen burada 26 kişi barındırıldıklarını ve bu sebeple yeterli hijyen koşullarının sağlanmadığını, yerde yatmak zorunda kaldığını, kişisel alanının olmadığını ifade etmiştir.

3. Muhatap Akhisar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Hükümlü ve tutukluların yanlarında bulundurabilecekleri eşyalarının cinsi ve miktarının Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmekte olduğu ve mevzuat doğrultusunda hareket edildiği,

b. Başvuranın 13/10/2023 tarihinde idari nedenlerle A-14 numaralı odaya yerleştirildiği ve oda değişikliği sırasında Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sisteminde ismine kayıtlı olan eşyalarının kendisine verildiği, koğuşta bulunan ve kimsenin üzerine kaydı olmayan fazlalık eşyaların emanet eşya deposuna kaldırıldığı,

c. Kurumun normal kapasitesinin 770 kişi, artırılmış kapasitesinin 1074 kişi olarak planlandığı, güncel mevcudun 1512 olduğu ve kapasitenin üzerinde hükümlü ve tutuklu olması sebebiyle oda ve koğuşlarda kapasitelerinin üzerinde yerleştirme yapılması gerektiği,

ç. Başvuranın barındığı A-14 koğuşunun 24 kişi kapasiteli olduğu ve mevcudun 25 olduğu ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. UYAP sisteminde yer alan bazı eşyaların kendisine ait olmadığı ve kendisine ait olan bazı eşyaların

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

UYAP sistemine işlenmediğini, dolayısıyla sisteme işlenen bilgilerin gerçeği yansıtmadığı ve bu durumun hak ihlaline yol açtığını,

b. Yazdığı dilekçeler sonrasında eşyalarının bulunarak kendisine verildiğini,

c. Ceza İnfaz Kurumunda kapasitenin üzerinde mahpus bulunması sebebiyle oluşan problemlerin devam ettiğini ifade etmiştir.

5. Muhatap İnfaz Kurumundan alınan ek bilgi belgede özetle;

a. Başvuranın 13/10/2023 tarihinde idari nedenlerle A-14 numaralı koğuşa yerleştirildiği, söz konusu A-14 numaralı koğuşun 24 kişi barındırma kapasitesinin olduğu ve koğuşun; yatakhane bölümü 54,32 m², ortak yaşam alanı bölümü 34,88 m², banyo-tuvalet bölümü 10 m², avlu bölümü 46,5 m² olmak üzere toplam 145,7 m² alana sahip olduğu,

b. Başvuranın 7/12/2023 tarihinde A-3 numaralı koğuşa yerleştirildiği ve halihazırda kalmakta olduğu A-3 numaralı koğuşun 25/1/2024 tarihi itibarıyla 6 hükümlü mevcudunun olduğu ve koğuşun; yatakhane bölümü 32,2 m², ortak yaşam alanı bölümü 24,29 m², banyo-tuvalet bölümü 3 m², avlu bölümü 29,35 m² olmak üzere toplamda 88,84 m² alana sahip olduğu ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz(...)"

7. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

8. Mezkur Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre: "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir."

10. Aynı Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre: "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı,

gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

11. Adı geçen Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik*" başlıklı 67'nci maddesi uyarınca: "*(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Başvuran dilekçesinde, 13/10/2023 tarihinde kaldığı A-8 koğuşunun boşaltılarak bazı eşyalarına fazla ve/veya yasak olması gerekçesiyle depoya kaldırılmak üzere el konulduğunu ancak eşya deposuna kaldırılması gerekirken kalemlerinin çöpe atıldığını iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik uyarınca hareket edildiği, 13/10/2023 tarihinde gerçekleşen oda değişikliği sırasında UYAP sisteminde ismine kayıtlı olan eşyalarının kendisine verildiği, koğuşta bulunan ve kimsenin üzerine kaydı olmayan fazlalık eşyaların emanet eşya deposuna kaldırıldığı ifade edilmiştir. Başvuranın cevabî yazısında kendisine ait olan bazı eşyaların UYAP sistemine işlenmediği, dolayısıyla sisteme işlenen bilgilerin gerçeği yansıtmadığı ve bu durumun hak ihlaline yol açtığını, yazdığı dilekçeler sonrasında eşyalarının bulunarak kendisine verildiğini ifade etmiştir.

15. "*Mahpuslara ait olan her türlü para, değerli eşya, giysi ve kurumun düzenlemelerine göre kendisinde bulunmasına izin verilmeyen diğer şeyler, mahpusun kuruma girişi ile birlikte güvenliğe alınır. Bu eşyaların envanteri mahpus tarafından imzalanır. Bunların güvenli şartlarda saklanması için gerekli tedbirler alınır.*" (Birleşmiş Milletler Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar "Nelson Mandela Kuralları", Kural 67).

16. Her ne kadar başvuranın başvuru dilekçesinde eşyalarının çöpe atıldığı iddia edilse de muhatap Kurumun cevabının yanı sıra başvuranın cevabî yazısından da eşyalarının kendisine teslim edildiği anlaşılmış olup başvurunun bu iddia yönüyle konusuz kalması sebebiyle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

17. Başvuran 13/10/2023 tarihinde yerleştirildiği A-14 koğuşunun 10 kişilik kapasiteye sahip olmasına rağmen burada 26 kişi barındırıldıklarını ve bu sebeple yeterli hijyen koşullarının sağlanmadığını, yerde yatmak zorunda kaldığını, kişisel alanının olmadığını iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından başvuranın idari nedenlerle A-14 numaralı koğuşa yerleştirildiği, söz konusu A-14 numaralı koğuşun 24 kişi barındırma kapasitesinin olduğu ve 25 kişinin barındırıldığı ve koğuşun; yatakhane bölümü 54,32 m², ortak yaşam alanı bölümü 34,88 m², banyo-tuvalet bölümü 10 m², avlu bölümü 46,5 m² olmak üzere toplamda 145,7 m² alana

sahip olduğu ifade edilmiştir. Muhatap tarafından iletilen belgelerden 7/12/2023 tarihinde başvuranın A-3 numaralı koğuşa yerleştirildiği ve halihazırda kalmakta olduğu A-3 numaralı koğuşun 25/1/2024 tarihi itibarıyla 6 hükümlü mevcudunun olduğu ve koğuşun; yatakhane bölümü 32,2 m², ortak yaşam alanı bölümü 24,29 m², banyo-tuvalet bölümü 3 m², avlu bölümü 29,35 m² olmak üzere toplamda 88,84 m² alana sahip olduğu ifade edilmiştir.

18. Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT)'nin asgari kişisel yaşam alanı standardı göre; “*Sonuç olarak tek kişilik bir oda 6m² olmalı, ayrıca (genellikle 1 m² ila 2 m² tutarında) bir banyo/tuvalet eklentisi bulunmalıdır. Aynı şekilde çok kişilik odalardaki banyo/tuvalet bölümü de kişi başına düşen 4 m² hesabından ayrı tutulmalıdır. Ayrıca bir mahkumdan fazlasını barındıran her odada banyo ve tuvaletler tamamen ayrılmış olmalıdır.*” [CPT/Inf (2015) 44, para 10].

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpusların çoklu barınmasında yetersiz kişisel alan tahsis edildiği şikâyetlerine yönelik yaklaşımına açıklık getirmiştir. Mahkeme içtihadında yer alan, çoklu barınmada tutuklu başına 3 m²'lik zemin alanı standardını, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi uyarınca ilgili asgari standart olarak teyit etmiştir. Bir tutuklu için mevcut olan kişisel alan, ceza infaz kurumlarındaki çoklu barınmada 3 m²'lik zemin alanının altına düştüğünde, kişisel alan eksikliğinin 3'üncü maddenin ihlal edildiği yönünde güçlü bir varsayım ortaya çıkacak ölçüde ciddi olduğunu belirtmiştir (AİHM, *Muršić/Hırvatistan* [BD], B. No: 7334/13, 20/10/2016, para. 136 - 141, para.101).

20. Muhatap tarafından iletilen belgelerden; başvuranın 13/10/2023 tarihinden 7/12/2023 tarihine kadar kaldığı 25 mevcutlu A-14 numaralı koğuşa kişi başına 5,42 m² alan, başvuranın halihazırda kaldığı A-3 numaralı koğuşa ise kişi başına 14,3 m² alan düştüğü anlaşılmaktadır. Başvuranın 13/10/2023 tarihinden 7/12/2023 tarihine kadar kaldığı A-14 numaralı koğuşun ve 7/12/2023 tarihinden beri kalmakta olduğu A-3 numaralı koğuşun CPT standartları ve AİHM kararları ile öngörülen kişisel yaşam alanı standartlarını sağladığı anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

19/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye